

LAPS/171/2025, 24.11.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lakivaliokunta tiistai 25.11.2025 klo 10.00 / HE 149/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esityksen sisältöä yleissopimuksen näkökulmasta.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia lähtökohtaisesti tarpeellisina.
- Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan kasvatuksellisten keinojen käyttö erityisesti perhehoidossa jää epäselväksi.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotuksia aineiden ja esineiden poisottamisesta sinänsä perusteltuina, mutta sääntely perusteluineen jättää valitettavasti edelleen epäselväksi, miten näissä tilanteissa perhehoidossa tulisi toimia, jos keskustelulla lapsen kanssa ei päästä yhteisymmärrykseen.
- Ottaen huomioon lastenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun yhteisten asiakkaiden suuren määrän, on epäjohdonmukaista, että välttämättömiksi katsottujen hybridiyksiköiden säätämisestä luovutaan, koska esityksen mukaan yhteensovitettujen yksiköiden kohderyhmästä ja toiminnan sisällöstä ei ole vakiintunutta näkemystä.
- Lapsiasiavaltuutettu näkemyksen mukaan hybridiyksiköiden kohderyhmästä, työn sisällöistä ja toteuttamisesta tulee säätää selkeästi ja velvoittavasti.

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että mahdollisuus pidentää erityisen huolenpidon jaksoa ehdotetulla tavalla on kannatettava. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin muistuttaa, että lapsen oikeus läheissuhteisiin ja edellä mainittuihin identiteetille merkityksellisiin tekijöihin on otettava huomioon myös erityisen huolenpidon jaksoilla. Tämä velvollisuus korostuu mitä pidemmästä erityisen huolenpidon jaksosta on kyse.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää mahdollisuutta irtisanoa erityisen huolenpidon jakson aikana lapsen aiempi sijaishuoltopaikka riskinä, jos tätä mahdollisuutta käytetään säästötoimenpiteenä, eikä arvioida jokaisen lapsen tilannetta ja lapsen etua yksilöllisesti erikseen.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotusta kuntouttavasta suljetusta laitospalvelusta lähtökohtaisesti kannatettavana. Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että vaikka neljän kuukauden välein tarkastettava asiakassuunnitelma on lähtökohtaisesti kannatettava, on lapsen tilannetta, sijoituksen ja tuen sekä rajoitustoimenpiteiden tarvetta seurattava ja arvioitava jatkuvasti yksilöllisesti. Seurannan ja arvioinnin perusteella tulee tehdä, tarvittaessa välittömästäkin, lapsen tarpeiden mukaisia muutoksia lapsen kuntoutukseen, sijoituspäätökseen sekä rajoituksiin.
- Esitetyt muutokset ja selvennykset laitoksen henkilöstön toimivaltaan käyttää voimakeinoja (aineiden ja esineiden poisottamisessa, kiinnipidossa) edellyttävät, että työntekijöillä on riittävä koulutus ja osaaminen voimakeinojen käyttöön ja että he ymmärtävät myös voimakeinojen käyttöön liittyvän rikoslain sääntelyn.
- Lapsiasiavaltuutettu edellyttää, että oikeusministeriön nuorisorangaistussääntelyn kehittämistä koskevan hankkeen yhteydessä harkitaan kuntouttavan suljetun laitospalvelun ensisijaisuutta suhteessa ehdottomaan vankeuteen alaikäisten rikosvastuun ylittäneiden lasten kohdalla.
- Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan alaikäisille vangeille on järjestettävä inhimilliset, lapsen tervettä kasvua ja kehitystä tukevat olosuhteet.
- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että Valtion lastensuojelulaitoksen johtajalta tulee nyt kirjattujen vaatimusten lisäksi edellyttää laillistetun sosiaalityöntekijän pätevyyttä ja riittävää kokemusta lastensuojelun sijaishuollon alalta.

- Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää huomiota Valtion lastensuojelulaitoksen johtosäännön hyväksymismenettelyyn, ratkaisuvallan keskittymiseen ja johtajan ohjauksen ja valvonnan ohuuteen. Hyvin strukturoitu moniportaisuus päätöksenteossa voisi lisätä laitoksen päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja siten turvata myös sijoitettujen lasten oikeuksia nykyistä paremmin.
- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lastensuojelulain kokonaisuudistus siten, että laki kirjoitettaisiin uudelleen, on tarpeen. Lukuisia kertoja muutettu, sirpaleinen sääntely lisää tulkinnanvaraisuutta, tekee laista vaikeasti sovellettavan ja voi johtaa lasten oikeusturvan vaarantumiseen.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun sekä turvata lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutuminen. Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan hallituskaudella toteutettavassa lastensuojelulainsäädännön uudistamisessa varmistetaan sijaishuollossa olevan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä. Uudistuksella mahdollistettaisiin lastensuojeluviranomaisille ja sijaishuoltopaikoille nykyistä riittävämmät toimivaltuudet tehdä työtään. Esityksen mukaan kasvatukseen kuuluvien rajojen asettamisen ja rajoitustoimenpiteiden välistä rajaa selkiytettäisiin. Hallitusohjelman mukaisesti viranomaiset velvoitettaisiin aktiiviseen yhteistyöhön sekä varmistettaisiin riittävä toimivalta ja keinovalikoima, jotta sijaishuoltopaikastaan luvatta poissa oleva lapsi löydetäisiin nopeasti ja saataisiin palautettua. Lisäksi uudella kuntouttavalla suljetulla laitospalvelulla mahdollistettaisiin lisäkeinoja alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierteiden katkaisuun.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset, jotka liittyvät lastensuojelun ja psykiatrian osaamisen yhteensovittavien lastensuojelun palveluyksiköiden toteuttamiseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026. Kuntouttavaa suljettua laitospalvelua ja erityisen huolenpidon jaksoa koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.8.2026.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lakivaliokunta on pyytänyt lapsiasiavaltuutetulta lausuntoa toimialaansa liittyvien kysymysten osalta, teemoina päihteitä ja väkivaltaa käyttävät sekä rikoksia tekevät alaikäiset, nuoriso- ja

jengirikollisuuden torjunta, uuden kuntouttavan suljetun laitospalvelun perustaminen, oikeusturvakysymykset, vankilan perheosastot sekä lastensuojelun suhde rikosoikeusjärjestelmään, rikosprosessiin ja rangaistusten täytäntöönpanoon.

Yleistä

Lapsiasiavaltuutettu pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia lähtökohtaisesti tarpeellisina. Lapsiasiavaltuutettu ilmaisee kuitenkin huolensa siitä, että lastensuojelulakia pyritään uudistamaan merkittävälläkin tavalla jälleen kerran vaiheittain, pala kerrallaan. Lapsiasiavaltuutettu on nostanut useampaan kertaan esiin tarpeen lastensuojelulain kokonaisuudistukselle perustellen sitä lastensuojelun kriisiytyneellä tilanteella ja sillä, että vuonna 2008 voimaan tullutta lakia on uudistettu lähes 30 kertaan. Lukuisat muutokset ovat johtaneet sääntelyyn, jonka tulkinta ja noudattaminen on vaikea jopa juridiikan asiantuntijoille.

Edellä mainitun kehityksen seurauksena lasten oikeusturva voi vaarantua. On myös huomattava, että käytännön työssä sosiaalityöntekijöiden ja muiden lastensuojelun ammattilaisten on osattava lastensuojelulain lisäksi soveltaa siihen liittyviä muita sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia säädöksiä. Kokonaisuuden hallinta muodostuu hyvin haasteelliseksi, jos primääristi sovellettava lastensuojelulaki ei ole selkeä ja ymmärrettävä. Lapsiasiavaltuutettu esittää vahvan toiveen, että sosiaali- ja terveysministeriössä huomioitaisiin edellä sanottu lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaiheessa, jossa lainvalmistelu on ministeriössä parhaillaan käynnissä.

Päihteitä ja väkivaltaa käyttäville sekä rikoksia tekeville lapsille tarkoitetut lastensuojelun palvelut

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, lasten päihteiden käyttö kokonaisuutena on viime vuosina vähentynyt, mutta käyttö on huomattavan polarisoitunutta. Kouluterveyskyselyn (2025) mukaan yhä suurempi osuus nuorista ei käyttänyt alkoholia, tupakkaa tai nuuskaa, mutta nikotiinipussien käyttö yleistyi huomattavasti.¹ Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan tupakointi ja päihteiden käyttö on yleisempää sijoitetuilla lapsilla kuin vanhempiensa kanssa asuvilla lapsilla. Teini-ikäisistä sijoitettuna asuvista joka neljäs oli käyttänyt huumausaineita kyselyä edeltäneiden 30 päivän aikana.² Tilastokeskuksen mukaan poliisin tietoon tulleet epäillyt ryöstöistä ja pahoinpitelyistä ovat vuodesta 2019 alkaen lisääntyneet kaikissa alle 21-vuotiaiden ikäryhmissä, mutta erityisen voimakkaasti ovat kasvaneet alle 15-vuotiaiden tekemiksi epäillyt väkivaltarikokset. Alle 15-vuotiailla myös vakavien rikosten määrä on kasvanut.³ Tarve lasten ja

nuorten päihteiden käyttöön puuttumiselle, päihdehoidolle sekä tehokkaammalle puuttumiselle väkivaltaan ja muuhun rikollisuuteen on selkeä.

Hallituksen esitys sisältää useita ehdotuksia siitä, miten lasten päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen sekä rikolliseen toimintaan vastattaisiin lastensuojelun keinoin.

Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun (4 a §)

Ehdotettu 4 a § koskee siis kaikkia kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia. Lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen sekä lapsen suojelu on aikuisten vastuulla ja tässä tehtävässään aikuiset voivat määrätä myös rajoja, joista lapset eivät aina ole samaa mieltä. Tämä kuuluu normaaliin kasvatukseen, oli sitten kyse lapsen omasta perheestä tai sijaisperheestä tai lastensuojelulaitoksesta. Säännöksen 1 momentissa viitataan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983, jälj. lapsenhuolto-laki) 1 §:ään, jossa säädetään lapsen huollosta.

Säännöskohtaisissa perusteluissa on pyritty selkeyttämään kasvatuksellisten keinojen eli rajojen asettamisen sisältöä sekä niiden eroa laitoshoidossa mahdollisiin rajoitustoimenpiteisiin. Rajan vetäminen kasvatuksellisten keinojen ja rajoitustoimenpiteiden välille on lainsäädäntötasolla vaikeaa, joten myöskään säännöskohtaisten perusteluiden muotoilu ei ole helppo tehtävä. Kuten esityksessäkin todetaan, riskinä on, että ehdotettu sääntely ei edelleenkään selkeytä tilanteita riittävästi.

Viittaamme tältä osin hallituksen esitysluonnokseen antamaamme lausuntoon kesäkuussa 2025.⁴ Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että nyt esitetyt säännöskohtaiset perustelut ovat pääosin samat kuin hallituksen esitysluonnoksessa. Käytännössä 4 a §:ään on nostettu pykälätasolle pieni osa aiemmista säännöskohtaisista perusteluista ja loput on jätetty edelleen perusteluiden varaan. Pykälätasoisien sääntelyn tarkentaminen voi parhaimmillaan antaa jonkin verran vahvempaa ”selkänajoa” käytännön soveltamistilanteiden ratkaisemiseksi, mutta esityksen perusteella on edelleen vaikea arvioida, missä määrin se tosiasiallisesti selkeyttää kasvatuksellisten rajojen asettamista.

Ehdotetussa 4 a §:ssä viitataan lapsenhuoltolain 1 §:ään, jossa määritellään lapsen huollon tarkoitus, lapsen hyvä hoito ja kasvatus, iän ja kehitystason mukainen valvonta ja huolenpito ja oikeus suojeluun kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Lisäksi 1 §:n 3 momentin mukaan ”[l]asta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa

osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.” Viittauksesta huolimatta ehdotetussa 4 a §:ssä toistetaan osin samoja asioita.

Ehdotetun 4 a §:n mukaan lapselle voidaan asettaa rajoja, vaikka lapsi olisi rajoista eri mieltä. Tämän korostaminen on sinänsä ymmärrettävää, mutta lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että termi rajojen asettaminen (tässä yhteydessä) pitää sisällään jo ajatuksen siitä, että rajoja tarvitaan, koska lapsi itse ei välttämättä vielä osaa tai kykene toimimaan oman etunsa kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Yleisesti voidaan ajatella, kuten esityksessäkin on pyritty kuvaamaan, että kasvatuksessa määritellään rajoja, jotta lapsen kasvu ja kehitys on tasapainoista ja hän voi hyvin. Kyse ei ole siitä, onko lapsi niistä samaa vai eri mieltä. Lapsiasiavaltuutettu ehdottaa, että ennemminkin säännöksessä mainittaisiin nimenomaisesti (jos asiaa halutaan korostaa), että rajojen asettamisesta keskustellaan lapsen kanssa eli lapsen mielipide selvitetään ja otetaan huomioon rajoja asetettaessa. Lastensuojelulaissa on yleinen säännös lapsen mielipiteestä ja toivomuksista (5 §), joten viittaus siihen on myös mahdollinen. Lisäksi toteamme, että rajojen asettamisen yhteydessä sallittu fyysiseen koskemattomuuteen puuttuminen jää edelleen epäselväksi.

Aineiden ja esineiden poisottaminen

Ehdotetun uuden 4 b §:n mukaan lapselta voitaisiin ottaa pois aineet ja esineet, joita alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan lainsäädännön nojalla. Säännöksessä tarkennetaan myös poisottamista mm. edellä mainittuihin aineisiin ja esineisiin ja päihteiden käyttöön liittyvien välineiden poisottamista. Poisottaminen olisi sallittua sekä perhehoidossa että laitoshoidossa. Siitä olisi ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle tai muulle hyvinvointialueen toimivaltaiselle viranhaltijalle. Poisottamisesta tehtävästä päätöksestä säädetään 4 c §:ssä.

Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotuksia sinänsä perusteltuina ja on mahdollista, että niiden avulla voitaisiin jossain määrin tukea lapsen päihteetöntä elämää ja mahdollisesti vähentää tai ainakin estää hetkellisesti väkivaltaista käyttäytymistä. Joka tapauksessa lapsen hallussa olevien päihteiden, teräaseiden tai muiden lapselle tai muille vaaraa aiheuttavien aineiden ja esineiden poisottotilanteiden tulisi toimia perhehoitajille ja lastensuojelun ammattilaisille ”herätyksenä” siihen, että lapsi voi olla lisätuen tai esimerkiksi päihdehoidon tarpeessa. Kyse on myös esimerkiksi viestintävälineiden poisottamisesta. Tavoitteena on lapsen riittävän yöunen ja levon

turvaaminen, mutta mobiililaitteiden ym. poisottamisella voidaan pyrkiä estämään myös muun muassa päihteiden ostamista ja välittämistä tai rikollista käyttäytymistä. Kyse on siis hyvin erilaisista tilanteista.

Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että erityisesti perhehoitajalla on hyvin rajatut keinot aineiden ja esineiden poisottamiseen, jos lapsi ei suostu niitä vapaaehtoisesti luovuttamaan tai edes myönnä, että hänellä on tällaisia aineita tai esineitä hallussaan. Säännöksen perusteluissa korostetaan lapsen kanssa keskustelua ja kannustamista toimimaan vapaaehtoisesti, mutta henkilötarkastusta perhehoitajalla ei ole oikeutta tehdä, vaikka aikuisella olisi vahva epäily siitä, että lapsella on hallussaan poisotettavia aineita tai esineitä. Perhehoitaja ei siis voisi tarkistaa esimerkiksi lapsen reppua tai taskuja. Lapsen huoneen tarkastamiseen ei perusteluissa oteta kantaa lainkaan. Rajoitustoimenpiteiden käyttö (luku 11) on mahdollista edelleen vain lastensuojelulaitoksessa. Sääntely perusteluineen jättää valitettavasti epäselväksi, miten perhehoidossa tulisi toimia, jos keskustelulla lapsen kanssa ei päästä yhteisymmärrykseen.

Lapsiasiavaltuutettu ilmaisee huolensa siitä, että näiden haasteellisten kasvatustilanteiden epäonnistuessa ainoaksi keinoksi helposti nähdään lapsen siirto lastensuojelulaitokseen. Perhehoitosuhteen katkeaminen voi kuitenkin olla monella tapaa lapsen edun vastaista. Lapsiasiavaltuutettu korostaa perhehoitajille annettavan koulutuksen, ohjeistuksen ja tuen tärkeyttä, jotta heillä on valmiudet kohdata vaikeampiakin tilanteita. Koulutus yksinään ei auta perhehoitajia edellä mainittujen tilanteiden ratkaisemisessa. Lisäksi tarvitaan selkeät toimintaohjeet.

Lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitettu yksikkö

Lapsiasiavaltuutettu esitti vuosikertomuksessa 2023 kannanoton ns. hybridiyksiköiden perustamisesta.⁵ Lastensuojelun hybridiyksiköiden perustamiseen on osoitettu hankerahaa 0,5 miljoonaa euroa ensimmäisille vuosille. Hybridiyksikkö on lastensuojelun sijaishuollon laitospalvelu, johon on integroitu psykiatrian palvelut avohoitona ja hallituksen esityksessä siitä käytetään nimitystä lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitettu yksikkö.

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan (s. 84), mahdollisimman varhain tapahtuvalla tuella voidaan vähentää esimerkiksi myöhempiä päihdehäiriöitä, syrjäytymistä ja rikollisuutta. Lapsiasiavaltuutettu on korostanut myös lausunnossaan sivistysvaliokunnalle sisäisen turvallisuuden selonteosta⁶ tarvetta panostaa ennaltaehkäisevään toimintaan ja palveluihin nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisyssä.

Lapsiasiavaltuutettu totesi hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa, että ehdotetut informatiivisuonteiset, samansisältöiset lisäykset lastensuojelu- ja terveydenhuoltolakeihin (lastensuojelulaki 16 b § ja terveydenhuoltolaki 69 §) eivät ole riittävän selkeitä tai velvoittavia yksikön toteuttamiseksi. Kyseiset pykälät eivät sisällä mainintaa hybridiyksiköstä ollenkaan, eivätkä kuvaa palvelujen sisältöä ja tarkoitusta, vaikka korostavatkin sinänsä tärkeän yhteistyön merkitystä terveyden- ja sosiaalihuollon välillä.

Esityksessä todetaan lasten- ja nuorisopsykiatrian lähetemäärien nousseen hälyttävästi ja merkittävä syy kehitykselle näyttäisi olevan perustason osaamisen ja resurssien puute. Esityksessä todetaan, että ”samat tekijät johtavat liian usein myös lasten huostaanottoihin ja kallisiin sijoituksiin ratkaisematta kuitenkaan heidän ongelmiaan”. Lisäksi kerrotaan, että 23 prosenttia lastenpsykiatrisessa vuodeosastohoidossa olleista 7–12-vuotiaista ja 35 prosenttia nuortenpsykiatrisessa vuodeosastohoidossa olleista 13–17-vuotiaista on ollut vuoden aikana sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Vastaavasti lastensuojelun sijoittamista 7–12-vuotiaista 54 prosentilla oli mielenterveysperusteinen tutkimus- ja hoitokäynti vuoden aikana, 13–17-vuotiaista tällainen käynti oli 70 prosentilla (s. 20.).

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan on epä johdonmukaista, että tilanteen ollessa tällainen, välttämättömiksi katsottujen hybridiyksiköiden säätämisestä luovutaan, koska ”yhteensovitettujen yksiköiden kohderyhmästä ja siten toiminnan sisällöstä ei vielä ole vakiintunutta näkemystä” (s. 53). Tämän perusteellisempaa selvitystä useiden tahojen välttämättömäksi katsomasta palvelurakenteesta luopumiselle hallituksen esityksessä ei anneta.

Lapsiasiavaltuutetulla ei ole tietoa siitä, miten tällaista näkemystä olisi pyritty keräämään. Esityksessä todetaan, että näistä yksiköistä ”on aluksi kerättävä käytännön kokemusta”. Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että myöskään esitykseen sisältyvästä kuntouttavasta suljetusta laitospalvelustakaan ei ole minkäänlaista kokemusta. Lastenpsykiatrian ja lastensuojelun yhteiset asiakkaat ovat jälleen kerran vaarassa jäädä vaille tarvitsemaansa palvelua. Kuten edellä käy ilmi, näitä lapsia on tälläkin hetkellä paljon ja ja moni heistä on vailla riittävän tukevia ja hoitavia kasvuolosuhteita.

Lapsiasiavaltuutettu toteaa, että lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitettujen yksiköiden kohderyhmästä, työn sisällöistä ja toteuttamisesta (ml. yhteistyö) tulisi säätää selkeästi ja velvoittavasti. Hallituksen esityksessä todetaan (kohta 10), että ”[l]astensuojelun ja psykiatrian yhteensovitettujen yksiköiden perustamista tuetaan ohjauksella, valtionavustuksella ja siihen

liittyvällä tuella sekä kehittämistyön vaikutusten seurannalla ja arvioinnilla. Samalla arvioidaan mahdollisten velvoittavampien säädösmuutosten tarpeita”. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että tällaista arviointia tehdään mahdollisimman pikaisesti, mielellään jo meneillään olevassa lastensuojelulain kokonaisuudistuksen 2. vaiheessa.

Erityisen huolenpidon jakson pidentäminen

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että mahdollisuus pidentää erityisen huolenpidon jaksoa ehdotetulla tavalla (60 a-c §) on kannatettava. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin huomauttaa, että valtuutetun tapaamat sijaishuollon piirissä olevat lapset ovat tuoneet esiin ystävyys- ja läheissuhteiden merkityksen ja niiden ylläpitämisen vaikeudet sijaishuollossa erityisesti lastensuojelulaitoksissa ja erityisen huolenpidon osastoilla. Myös Euroopan lapsiasiavaltuutettujen verkoston (European Network of Ombudspersons for Children ENOC) syksyllä 2024 julkaistuun selvitykseen ”The Protection and Promotion of the Rights of Children in Alternative Care”⁷ sisältyvissä suosituksissa korostetaan lapsen oikeutta ylläpitää merkityksellisiä suhteita perheeseensä ja muihin läheisiinsä sekä mahdollisuutta ylläpitää etnisiä, kulttuurisia, uskonnollisia ja kielellisiä juuriaan. Lapsen oikeus läheissuhteisiin ja edellä mainittuihin identiteetille merkityksellisiin tekijöihin on otettava huomioon myös erityisen huolenpidon jaksoilla. Tämä velvollisuus korostuu mitä pidemmästä erityisen huolenpidon jaksosta on kyse.

Hallituksen esityksen mukaan silloin, kun erityisen huolenpidon jakso järjestetään muualla kuin lapsen omassa sijaishuoltopaikassa, hyvinvointialue voi lapsen tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen irtisanoa edellä tarkoitetun sijaishuoltopaikan. Lapsiasiavaltuutettu pitää mahdollisuutta irtisanoa lapsen aiempi sijaishuoltopaikka riskinä, jos tätä mahdollisuutta käytetään säästötoimenpiteenä, eikä arvioida jokaisen lapsen tilannetta yksilöllisesti erikseen. Koska lastensuojelun pyrkimyksenä on turvata lapselle mahdollisimman hyvä hoito ja kasvatusta sekä niiden jatkuvuus, ei sijaishuoltopaikan irtisanominen ole useinkaan perusteltua lapsen edun näkökulmasta. Kyse on usein säästötoimenpiteistä, vaikkakin joissain tilanteissa voi olla EHO-jakson alkaessa jo nähtävissä, että nuoren paluu entiseen sijoituspaikkaan ei ole mahdollista eikä lapsen edun mukaista.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että vielä valmisteluvaiheen lausuntokierroksella säännöksen (60 b § 4 momentti) sanamuotona oli ” Jos erityisen huolenpidon jakso järjestetään muualla kuin lapsen omassa sijaishuoltopaikassa, hyvinvointialue voi irtisanoa edellä tarkoitetun sijaishuoltopaikan, mikäli irtisanominen ei ole lapsen edun vastaista.” Vaikka periaatteessa kokonaisarvioinnilla voidaan tarkoittaa lapsen edun mukaista lopputulosta ja säännöskohtaisissa

perusteluissa todetaan, että irtisanomista ei voi perustella ainoastaan kustannussyillä, nähdäksemme se antaa mahdollisuuden painottaa taloudellisia seikkoja enemmän kuin lapsen etua.

Kuntouttava suljettu laitospalvelu

Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotusta kuntouttavasta suljetusta laitospalvelusta lähtökohtaisesti kannatettavana. Palveluun voitaisiin sijoittaa lapsi, joka käyttää vakavaa väkivaltaa tai tekee muita rikollisia tekoja ja se olisi tarkoitettu lapsille, joilla on väkivaltakäyttäytymistä, mutta ei esimerkiksi psykiatrisen sairaalahoidon tarvetta. Väkivaltakäyttäytyminen on usein sidoksissa päihdeongelmaan, mielenterveysongelmiin sekä arjen hallinnan vaikeuksiin. Esityksen mukaan kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa voitaisiin vahvistaa lapsen mielenterveyttä, katkaista päihteiden käyttö ja ylläpitää päihteettömyyttä, tarjota kuntouttava arki mukaan lukien lapsen huolenpitoon liittyvä vahva ohjaus, turvallisten aikuisten läsnäolo ja valvonta sekä tukea oppivelvollisuudesta suoriutumista.

Sijoitus suljettuun laitospalveluun olisi voimassa toistaiseksi, mutta se tulisi lopettaa heti, kun 49 a §:n mukaisia edellytyksiä sijoitukselle ei enää olisi. Lapsi sijoitetaan kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun kiireellisestä sijoituksesta tehtävällä päätöksellä (38 § 2 momentti) tai huostaanottoon liittyvällä sijoituspäätöksellä (43 §). Erityisistä rajoituksista kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa ehdotetaan säädettäväksi uudessa 71 §:ssä. Rajoitukset ovat tiukat, mutta niillä on myös ymmärrettävät perusteet. Rajoituksista tehdään valituskelpoiset päätökset, jotka voivat olla voimassa korkeintaan vuoden.

Huomioiden, että sijoituksen yhtenä edellytyksenä on, että lapsen suojeleminen 71 §:ssä tarkoitetuilla erityisillä rajoituksilla on välttämätöntä, lapsiasiavaltuutettu pitäisi perusteltuna selkeyttää esityksessä, tuleeko sijoituksen ajalle määräajaksi tehdyistä 71 §:n mukaisista rajoitustoimenpiteistä tehdä uudet muutoksenhakukelpoiset päätökset, mikäli asianosainen hakee huostaanoton lopettamista tai sijaishuoltopaikan muuttamista sijoituksen ja rajoitustoimenpiteiden voimassaoloaikana.

Ehdotetun 49 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 121) todetaan, että vakavaan antisosiaaliseen kehityspolkuun liittyvän väkivaltarikollisuuden sekä vakaviin psykiatriisiin häiriöihin liittyvän väkivaltaisen käyttäytymisen erottaminen tavalliseen nuoruusiän kehitykseen liittyvästä käytösoireilusta on keskeistä. Koska 43 §:n mukaista sijoituspäätöstä tai 44 §:n mukaista hakemusta tehdessä edellytetään nimenomaisesti asiantuntija-arviota lapsen tilanteesta

silloin, kun lapsi on jo kiireellisesti sijoitettu kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun (ehdotettu 49 c §), lapsiasiavaltuutettu pyytää valiokuntaa arvioimaan, tulisiko sääntelyä tai sen perusteluja täsmentää siltä osin, että sijoitus edellyttää aina asiantuntija-arvioita lapsen kehityksestä ja käytöksen taustalla olevista syistä.

Esityksen mukaan lapsen tilannetta arvioitaisiin neljän kuukauden välein järjestettävässä asiakassuunnitelmaneuvoittelussa, jonka tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että vaikka neljän kuukauden välein tarkastettava asiakassuunnitelma on lähtökohtaisesti kannatettava, on lapsen tilannetta, sijoituksen ja tuen sekä rajoitustoimenpiteiden tarvetta seurattava ja arvioitava jatkuvasti yksilöllisesti. Seurannan ja arvioinnin perusteella tulee tehdä, tarvittaessa välittömästäkin, lapsen tarpeiden mukaisia muutoksia lapsen kuntoutukseen, sijoituspäätökseen sekä rajoituksiin.

Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että lapsen läheissuhteiden turvaamiseen on syytä kiinnittää huomiota myös kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa edellä mainitun erityisen huolenpidon jakson tapaan. Lähisuhteiden turvaaminen korostuu mitä pidempää sijoitus kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa jatkuu.

Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että esityksen lapsivaikutusten arvioinnissa on tunnistettu myös tarve kiinnittää huomioita asuinyksiköihin turvallisuusratkaisuihin, sijoitettavien lasten ikäjakaumaan, lasten turvallisuuden varmistamiseen sekä ammattilaisten osaamiseen, sitoutuneisuuteen ja läsnäoloon arjessa. Kuten esityksessäkin tuodaan ilmi, lapset itse ovat esimerkiksi katsoneet, että päihdeongelmaisia ja vakavaa väkivaltaa käyttäviä ja rikoksia tekeviä lapsia ei tulisi sijoittaa samaan asuinyksikköön.

Suljettua laitospalvelua koskevassa lapsivaikutusten arvioinnissa arvioidaan laitospalvelun välittömien vaikutusten kohdistuvan arvioilta noin 20–25 lapseen. Ehdotetun Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan Valtion lastensuojelulaitoksella olisi velvollisuus tuottaa kuntouttavaa suljettua laitospalvelua vähintään yhdessä palveluyksikössä. Alkuun yksiköitä olisi ilmeisesti vain yksi.

Kuten hallituksen esityksessäkin tunnistetaan (s. 77), suljetun laitospalvelun riskinä voi olla lasten ohjautuminen väkivaltaisesti käyttäytyvien ja rikoksia tekevien lasten vaikutuspiiriin ja laitokseen saattaa muodostua alakulttuurisia ilmiöitä sekä turvallisuusuhkia. Esityksen mukaan tätä pyrittäisiin torjumaan erityisesti toimivilla tilaratkaisuilla sekä rajoittamalla asuinyksiköihin sijoitettavien lasten määrää ja kiinnittämällä huomioita eri sukupuolia edustavien lasten

sijoitteluun. Tätä ei esityksessä kuitenkaan avata tarkemmalla tasolla. Laitoksessa, jossa on tarkoitus nimenomaan kuntouttaa lapsia ja estää väkivaltakäyttäytymistä, on kiinnitettävä erityistä huomioita jokaisen lapsen suojeluun ja hyvinvointiin.

Rajoitukset sijaishuollossa (11 luku)

Esityksessä ehdotetaan useita muutoksia sijaishuollon aikaisiin rajoitustoimenpiteitä koskevaan 11 lukuun. Lapsiasiavaltuutettu pitää mahdollisena, että ehdotetut muutokset osaltaan parantavat mahdollisuuksia puuttua ja ehkäistä esimerkiksi lapsen päihteiden käyttöä tai osallistumista rikolliseen toimintaan.

Esitetyt muutokset ja selvennykset laitoksen henkilöstön toimivaltaan käyttää voimakeinoja (aineiden ja esineiden poisottamisessa, kiinnipidossa ja henkilöntarkastuksessa lapsen kiinnioton ja kuljettamisen yhteydessä) edellyttävät, että työntekijöillä on riittävä koulutus ja osaaminen voimakeinojen käyttöön ja että he ymmärtävät myös voimakeinojen käyttöön liittyvän rikoslain sääntelyn. Lisäksi on varmistettava, aiempaakin paremmin, että lastensuojelun asiakkaina olevat lapset tuntevat oikeutensa ja kanavat, joiden avulla he voivat saada mahdolliset oikeusturvaloukkaukset asianmukaiseen käsittelyyn.

Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotuksia lapsen luvattomien sijaishuoltopaikasta poistumisten estämiseksi sekä lapsen kiinniottamiseksi ja löytämiseksi tervetulleina (68 a – 69 e §). Sääntelyn tarkentaminen tehostaa lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan viranomaisten toimintamahdollisuuksia lapsen suojelutehtävässä.

Lastensuojelun suhde rikosoikeusjärjestelmään, rikosprosessiin ja rangaistusten täytäntöönpanoon

Lapsiasiavaltuutettu toi esiin aiemmin sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossaan⁸ edellyttävänsä, että alaikäisten vankien sijoittamista lastensuojelulaitoksiin koskevaa sääntelyä valmistellaan tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön kesken.

Vaikka sijoitus kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun tapahtuisi ehdotuksen mukaisesti lastensuojelulaissa säädetyin perustein eikä se voisi olla rangaistus rikosseuraamusmerkityksessä (s. 53), lapsiasiavaltuutettu katsoo, että joissain tapauksissa kuntouttava suljettu laitospalvelu voi olla alaikäiselle rikosvastuun ylittäneelle lapselle suljettua vankilaa parempi vaihtoehto.

Lapsiasiavaltuutettu keskusteli maaliskuussa 2021 YK:lle vapautensa menettäneiden lasten asemasta selvityksen tehnyt selvityshenkilön professori Manfred Nowakin kanssa suomalaisten alaikäisten vankeusvankien tilanteesta. Professori Nowakin mukaan ensisijaisesti tulee käyttää muita vaihtoehtoja kuin vankeutta (esim. nuorisorangaistusta), toissijaisesti sijoittamista esim. lastensuojelulaitoksiin ja kolmanneksi sijoittamista vankiloiden nuortenosastoille, joiden maksimi-ikä olisi 21.

Vuonna 2021 alaikäisiä vankeja oli edelleen aikuisten kanssa samoilla osastoilla. Tuon jälkeen Helsingin, Vantaan ja Turun vankiloihin on avattu alaikäisten vankien osastot, mutta eduskunnan apulaisoikeusasiamies on tarkastuksessaan (EOAK/4527/2024 Helsingin vankilan tarkastus alaikäisten vankien ja tutkintavankien osalta 9.9.2024) todennut lukuisia puutteita alaikäisten vankeusvankien olosuhteissa. Osastojen ulkoiset puitteet olivat karut ja vaikutelma osastoilla oli hyvin suljettu. Omaehtoisen vapaa-ajantoiminnan mahdollisuudet osastojen tiloissa olivat huonot. Henkilökunnan riittämätön määrä oli työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kannalta ongelma. Sellin ulkopuolista aikaa ja mielekästä toimintaa oli osastolla vähän, että alaikäisten vankien tilanne, sekä kokonaisuutena että vapaa-ajantoiminnan suhteen, ei ollut hyväksyttävä. Lapset kertoivat viettävänsä selleissään jopa 21 tuntia päivässä. Ruokaa oli riittämättömästi ja lapset saivat tavata läheisiään vierailuajoilla vain 45 minuuttia viikossa.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan alaikäisten vankien tilanne tulee pikimmiten ratkaista niin, että heille järjestetään inhimilliset, lapsen tervettä kasvua ja kehitystä tukevat olosuhteet.

Lapsiasiavaltuutettu painottaa, että oikeusministeriössä vireillä olevan nuorisorangaistussäätelyn kehittämistä koskevan hankkeen yhteydessä tulee arvioida nuorisorangaistussäätelyn ja vankeusrangaistuksen suhdetta sekä ehdotettuun suljettuun kuntouttavaan laitospalveluun että muihin lastensuojelulaitossijoituksiin. Lapsiasiavaltuutettu edellyttää, että nuorisorangaistussäätelyn kehittämishankkeen yhteydessä harkitaan kuntouttavan suljetun laitospalvelun ensisijaisuutta suhteessa etenkin vankeuteen alaikäisten rikosvastuun ylittäneiden seuraamuksista päätettäessä. Mahdollisuutta lastensuojelulaitossijoitukseen on pidettävä tosiasiallisena seuraamusvaihtoehtona.

Valtion lastensuojeluyksiköitä koskevat esitykset

Hallituksen esityksessä laki THL:n alaisista lastensuojeluyksiköistä ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella lailla Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta. Samalla selkeytettäisiin Valtion lastensuojelulaitoksen asemaa itsenäisenä virastona,

selkeytettäisiin laitoksen ohjausta ja valvontaa sekä päätöksentekoon liittyvää toimivaltaa. Valtion lastensuojelulaitoksilla on, esityksenkin mukaan, ”sijaishuollon kaikkein vaativin tehtävä” ja se tuottaa useita lasten perus- ja ihmisoikeuksia perustavanlaatuisesti rajoittavia palveluja, joten laitoksen ohjaukseen ja valvontaan sekä päätöksentekoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa Valtion lastensuojelulaitosten johtajalta edellytetystä koulutusvaatimuksesta Hallituksen esityksessä (3 §) johtajalta edellytetään ”soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa, tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta, käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta”. Lapsiasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että Valtion lastensuojelulaitoksen toiminnasta vastaavalta johtajalta edellytetään mainittujen vaatimusten lisäksi laillistetun sosiaalityöntekijän muodollista pätevyyttä sekä lastensuojelun sijaishuollon vahvaa tuntemusta.

Valtion koulukodeissa on toiminut THL:n asettama monijäseninen johtokunta, jonka yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on ollut hyväksyä Valtion koulukotien (VKK) ja vankilan perheosaston johtosääntö sekä kehittää, valvoa ja yhteensovittaa lastensuojeluyksiköiden toimintaa. Hallituksen esityksessäkin viitatussa (kohta 2.9.1) valvontapäätöksessä (Valvira Dnro V/2065/2025), Valvira kiinnitti huomiota VKK:n toiminnan johtamisjärjestelmän epäselvyyksiin, jotka näyttäisivät vaikuttaneen heikentävästi palvelujen tuottajan omavalvontaan sekä palveluyksiköiden palvelujen laatuun ja asiakasturvallisuuteen. Valvira kehotti VKK:ta turvaamaan palvelun asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadulliset edellytykset ja vastuut palveluiden tuottamisesta täyttäen niille säädetyt edellytykset koko sen ajan, kun palveluja toteutetaan.

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä tämän tasoinen johtokunta lakkautetaan. Esityksen mukaan vain valtion lastensuojelulaitoksen yhteydessä toimivalle koululle asetetaan johtokunta, jonka tehtävänä olisi (laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta 2 § 2 momentti) koulun johtavan rehtorin nimittäminen laitoksen johtajan esittelystä. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ehdotettavat 1 (koulun johtokunnan muodostaminen) ja 2 (johtavan rehtorin nimittäminen) momentti vastaavat nykytilaa.

Laitoksen johtamisesta säädetään lain 3 §:ssa. Sen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”[t]arkoituksena on selkiyttää [laitoksen johtajan] nimittämisprosessia ja siirtää nimittämistoimivalta voimassa olevan lain mukaiselta johtokunnalta THL:lle. Ehdotettu muutos olisi välttämätön, koska viraston johtajan nimittämisestä vastaavaa johtokuntaa ei jatkossa olisi”.

Johtokunnan lakkauttamista perustellaan (s. 43–44), viitaten valtiovarainministeriön ohjeeseen valtionhallinnon toimintojen järjestämisessä noudatettavista periaatteista, mutta valtion lastensuojelulaitoksen johtamisen ja valvonnan organisointi ja sen perusteet jäävät osin epäselviksi. Esitetty laki selkeyttää palvelun tuottajan roolia, mutta jättää valtion lastensuojelulaitoksen tuottaman palvelun järjestäjätahon epäselväksi. Esityksestä, ei ainakaan selkeästi, ilmene, onko palvelun järjestäjä jokin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 4 §:n mukaisista palvelunjärjestäjistä, vai ehkä THL. Tämä kohta vaatii ehdottomasti selkeyttämistä.

Uuden lain 3 § 2 momentissa säädetään työjärjestyksen hyväksyjästä ja työjärjestyksen sisällöstä. Ehdotetussa momentissa "[l]aitoksen organisaatiosta, sisäisestä työnjaosta, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä toiminnan muusta järjestämisestä määrätään laitoksen johtajan hyväksymässä työjärjestyksessä." Aiemmin johtokunnan hyväksymä työjärjestys siirtyy siten laitoksen johtajan hyväksyttäväksi. Esityksessä ei kuitenkaan selkeytetä, kuka tai mikä taho työjärjestyksen laatii. Seuraavissa 3 §:n 3 ja 4 momenteissa säädetään, että johtaja ratkaisee viraston päätettävät asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi, ja että hän voi ottaa ratkaistavakseen myös asian, jonka viraston virkamies saa työjärjestyksen mukaan ratkaista. Toisin sanoen laitoksen johtajalle keskitetään aiempaan verrattuna merkittävästi ratkaisuvalltaa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää riskialttiina, että Valtion lastensuojelulaitoksen johtaja hyväksyy itsenäisesti työjärjestyksen, jossa säädetään hänen ratkaisuvallastaan. Lisäksi esityksen perusteella jää epäselväksi, mikä taho ohjaa Valtion lastensuojelulaitosten johtajaa hänen vaativassa tehtävässään. Esityksen 14 §:ssä todetaan, että tulosohjauksesta vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja toimintaa valvovat hyvinvointialueet ja Lupa- ja valvontavirasto. Käytännössä nämä tahot jäävät usein kauas lastensuojelulaitosten arjesta. Ottaen huomioon Valtion lastensuojelulaitoksen vaatimaan ja kriittisen tehtävän, on ratkaisuvallan keskittäminen laitoksen sisälle riskialtista. Hyvin strukturoitu moniportaisuus päätöksenteossa voisi lisätä laitoksen päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja siten turvata myös sijoitettujen lasten oikeuksia nykyistä paremmin. Vähimmäisedellytys on, että johtajan pätevyydestä säädetään esitettyä tiukemmin.

Esityksessä ehdotetaan, että Valtion lastensuojelulaitos voisi tuottaa vankilan perheosastopalvelun itse tai hankkia sen osin tai kokonaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Aiemmin esitysluonnoksessa ehdotettu vankilan perheosastoa koskeva ostopalvelukielto on siten

poistettu ja ehdotettuun lakiin Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta on lisätty uutta vankilan perheosastoa koskevia säännöksiä. Lapsiasiavaltuutetulla ei ole huomautettavaa sääntelyyn. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin painottaa, että perheosaston toiminnasta tähän asti kertynyt kokemus ja osaaminen on hyödynnettävä asianmukaisella tavalla ja toimintaan on varattava riittävästi resursseja. Lastensuojelulain jatkovalmisteluissa on tarkasteltava myös vankilan perheosastolle sijoitettavien lasten oikeutta varhaiskasvatukseen sekä sijoitukseen sisältyviä kategorisia yläikärajoja, jotta lapsia ei eroteta vanhemmistaan lapsen edun vastaisella tavalla.

Lopuksi

Yleisesti ottaen lapsiasiavaltuutettu pitää lastensuojelulain muutoksia tarpeellisina ja hyvin perusteltuina. Esitetty sääntely siirtää lastensuojelun painopistettä lisääntyvän kontrollin suuntaan, mikä hyödyttää osaa lapsista. Valtaosa lastensuojelun tuen tarpeessa olevista lapsista ei kuitenkaan käyttäydy siten, että nyt säädetty muutokset koskettaisivat heitä. He jäävät odottamaan tulevia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja sekä lastensuojelun avo- ja sijaishuoltoa koskevia lakimuutoksia, joilla toivon mukaan pystytään tukemaan ja edistämään nykyistä paremmin lastensuojelun piirissä olevien lasten hyvinvointia ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Hallituksen esitystä on valmisteltu tiukassa aikataulussa, mikä näkyy jossain määrin myös hallituksen esityksessä. Lapsiasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että näinkin mittaviin lastensuojelulain muutosten valmisteluun käytetään kaikki tarvittava aika ja resurssit, jotta sillä saavutetaan asetetut tavoitteet. Tämä vaatimus koskee myös vielä valmisteilla olevaa lastensuojelulain uudistuksen 2. vaihetta. Vain näin voimme vakuuttua siitä, että laki suojelee lapsia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Jyväskylässä 24.11.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Jenni Saukkola
juristi

Merike Helander
juristi

-
- ¹ Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025 : Aiempaa useampi kokee terveytensä hyväksi ja moni voi keskustella usein asioistaan vanhempiensa kanssa. Tilastoraportti 44/2025. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091596210>
- ² Niemi, M., Eriksson, p. (2023). Sijoitettuna asuvien peruskouluikäisten kokemuksia terveydestä, päihteistä, väkivallasta ja palveluista. Tutkimuksesta tiiviisti 53/2023, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-189-4>
- ³ Haapakangas, K., Kaakinen, M. (2023). Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta>
- ⁴ https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stm_lastensuojelulaki2025https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stm_lastensuojelulaki2025
- ⁵ Lapsiasiavaltuutettu (2024). Vakavasti väkivaltaiset ja itsetuhoiset lapset tarvitsevat hybridiyksikköjen apua [kannanotto]. <https://lapsiasia.fi/-/kannanotto-hybridiyksikot>
- ⁶ Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta, erityisesti nuorisoa koskien, 16.10.2025. LAPS/141/2025. Verkossa https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_siv_vns62025vp
- ⁷ Verkossa <https://enoc.eu/wp-content/uploads/ENOC-Synthesis-report-2024-FV.pdf>
- ⁸ Lapsiasiavaltuutetun lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, 17.6.2025. LAPS/55/2025. Verkossa https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_stm_lastensuojelulaki2025